

USZODA

A hatalmas helyiséget minden oldalról magas, ablaktalan falak veszik körül, bár az egész mintha kissé szűkülne, összemenne, minden irányból nyomna. Fehér csempe és márvány, itt-ott élesek a szélei, amelyeken könnyen megvághatja magát az ember, vagy kék-zöld foltokat szerezhet, ha elesik, mondja a negyvenöt éves Karol Selznik, Krystyna és Gabriel fia. Valahol a magasban, a plafon alatt, van egy trambulín, amelyről egyesek időnként ugráltak. Ő nem, neki túl magasan volt, félt.

A víz a klór szagától bűzlik. Mély. Két, de lehet, hogy három méter, a férfi sosem úszott le az aljáig. Emberi hangok szállnak fölfelé, melyek egységes zúgássá lesznek, de ugyanakkor nem tartoznak hozzá konkrét személyek, vagy arcok, inkább csak egy összemosódott embertömeg ez, amely ugyanúgy körülvesz mindent, akár a víz. A férfi beleivott a vízbe, lenyelte, visszaböfögött a klór.

A Kultúra Palota uszodája az első emléke, viszonylag gyakran tér vissza hozzá. Általában az uszodában végződnek a rémálmai, amelyekben valaki vagy valami elől menekül. Először megkönnyebbül, nyilván a víz miatt, de aztán mégis az uszoda bizonyul a legnagyobb kinnak, egy szemétpréselőre emlékeztet, a falak lassan a férfi felé indulnak, lépésről-lépésre közelednek, mindjárt megfojtják.

Kisgyermekként kellett, hogy először ebben az uszodában járjon, a szüleivel, vagy lehet, hogy csak az apjával, amikor még a belvárosban laktak. Aztán meg általános iskolás korban, amikor a modellező tanfolyamra járt a Palotába. Az Ifjúság Palotába. Az IRSZ, az Ifjúsági Rendfenntartó Szolgálat tagjaként évente egyszer körbe kellett járnia az egész Palotát, és különböző, általában teljesen fölösleges tevékenységeket kellett elvégeznie. Olyan engedélye volt, amely feljogosította, hogy mindenhova bemenjen, úgyhogy ilyenkor az egész épületet bejárta. Nem lehetett tudni, hogy hova vezetnek a folyosók, néha lefelé, néha fölfelé, vagy a borzalmas épület mélyébe tartottak, amely úgy nyelte el az embereket, mint valami középkori monstrum. Időről időre rábukkantak egy-egy ablakra. Ilyenkor megpróbálta kitalálni, hogy hol van, melyik utcát látja, aztán egyszer csak megint az Ifjúság Palotában volt, és mentek tovább körbe Jarekkel, a szintén ifjúsági szolgálatos barátjával. Ezekon a napokon az IRSZ-es igazolvánnyal az uszodába is ingyen mehettek be. A cuccai: a fürdőgatyá, a papucs, satöbbi, mind be voltak készítve a hátizsákjába. Már tudott úszni, ráadásul egész jól. A medence mély volt, rengetegen voltak, sok volt a nagyobb fiú vagy fiatalember, akik időnként a víz alá nyomták őket, nem engedték, hogy a kapaszkodós vaslétrához ússzanak, gyakorlatilag eltaposták őket. Biztos, hogy volt ott

valami mentőszolgálat, kellett, hogy legyen, de senki nem csinált semmit. Talán ezért voltak rossz emlékei erről az uszodáról.

Ez azokban az időkben volt, amikor a fütyijüket mutogatták, egymásét nézegették. Az öltözőben, meg a zuhany alatt. Jareknek egész kicsi fütyije volt, mint a kisujja, csodálkozott is rajta.

Mindketten igyekeztek, legalábbis mostanáig, hogy elkerüljék a legfontosabb témát, először kapcsolatot próbálnak teremteni. Csaponganak, mellékvágányokra tévednek. Selznik, aki az utóbbi időben egy hatalmas építőipari vállalat HR igazgatója, amelynek hét gyára van az ország területén, magán érzi a másíknak, a pszichológusnak, a szakértőnek a pillantását, akit ugyanígy alkalmaz a rendőrség, a bíróság, sőt, lehet, hogy valami spicli is, aki be akarja csapni, át akar látni rajta, különböző nyilatkozatokat kényszerít ki belőle, amelyek később fontosnak bizonyulnak. Selznik a mantráját ismételteti, szeptemberben szeretnék elutazni egy hétre a lányommal, Natáliával, Lanzarotéba, lefoglaltam, megvettem a jegyeket. A pszichológus figyelmesen hallgatja, nem szakítja félbe, mintha készpénznek venné, amit a férfi mond. Gyakran kortyol a vízből, orrát izzadságcseppek lepik el, mint ha átlátszó kis szigetecskék lennének. Kár, hogy nincs a teremnek ablaka. De talán mégis jobb így, az ablakon túl hőség van, július közepe, olvad az aszfalt, a levegő meg olyan, mint a vízforralóból kicsapó pára. A másik oldalon, a velencei tükör mögött, biztos ülnek páran, őt figyelik, lehet, hogy fel is veszik. Nekik is melegük lehet. Selznik szeretné magát lehűteni, elmerülni a vízben. A víz által akar meggyógyulni.

Később valami filmben, akcióban vagy vígjátékban, látta a Palota uszodáját, de nem bírta megmondani, hogy ugyanaz-e, bár hasonlított rá.

Élete következő uszodája: Zajączka utca, Egyesült Szakiskolák. Ott, ahol az Elektronik mozi is volt. Az iskolával járt oda, talán másodikos lehetett. Akkor már Żoliborzban lakott. „Már tudok úszni” kitüntetések kaptak. Hosszában kellett átúszni a medencét, mellben vagy gyorsan. Egyesek elsüllyedtek. Az úszómester vagy az oktató ilyenkor egy hosszú botot nyújtott nekik, amelybe bele tudtak kapaszkodni, és ki tudták húzni magukat. Vagy nem csinált semmit, mert azt akarta, hogy a gyerek egyedül is boldoguljon, *hogy végre megtanulja, hogy átlépjen a holtpontra, hogy elkezdjen egyedül úszni*. Ezek az ő módszerei, magyarázta a szülői értekezleten. Biztosan ellenőrizték, mondta az osztályfőnök, hogy elfojtsa a II. A szüleinek lázadását. Volt egy osztálytársa, Słodkowski, aki mindig attól félt, hogy elsüllyed. Az órák mindig eligazítással kezdődtek, sorba kellett állni, aztán jött a névsorolvasás, az adott jelre meg mindenkinek a vízbe kellett ugrani. Słodkowski félt, nem akarta, hogy bedobják a mélyvízbe, valahogy az elején lehetett, a második vagy a harmadik órán, hogy visítva körbefutotta a medencét, az úszómester meg utána, de nem bírta utolérni. Słodkowskit állati félelem űzte, vagy háromszor körberohanta a medencét, mielőtt az edző elkapta és bevágta a vízbe. Az egész osztály úgy bámulta a jelenetet, mintha agárversenyt nézne. Vagy disznóvágást.

Az uszoda kijárata melletti kisboltban apró, citromsárga keménycukorkát árultak, melyet össze lehetett rágni, és amely használt külföldi, bolgár, román vagy más blokkbéli bélyegekre volt csomagolva. Pecsét is volt a bélyegeken, de senki sem gondolkodott azon, hogy kerültek oda, ki áztatta le őket a borítékokról, ki fóliázta be őket. Így aztán neki, Karolnak, a Zajączka utcai uszoda az egzotikumot, az idegent, az érthetetlen szavakat jelentette. Lehet, hogy még meg is vannak valahol ezek a bélyegek, a pincében, a gyermekkor ereklyéi között.

Aztán jött az Inflancka utca. Az általános iskola közepén, de lehet, hogy inkább a vége felé. Nyár. Városi nyár. A medencét műanyag kupola fedi, tiszta pára. Sekély, gondozatlan. Az öltözőből egy hosszú alagút vezet a medence sátrába. Érdes burkolat, nincs járólappal, csak valami beton, meg sóder. Akkor már tudott úszni mellben. És egy kicsit gyorsan is. A medence sekélyebb felének alján éles szélű kiálló részek voltak. Az ember könnyen rá tudott ezekre lépni, fájdalmasan belerúgni vagy megvágni rajtuk magát. Egyszer Selznik is megsebezte a nagy lábujját, kiserkent a vére. Olyan volt, mint a köd vagy a füst, ahogy föntről nézte a víz alatt vérző ujját. Aztán a vér szép lassan szétterjedt a medencében, és az összes úszó együtt érzett vele, vállba veregették.

Kint napozóteraszok is voltak. A nagyobb fiúk lehúzogatták a nagyobb lányok bugyiját, vagy kikapcsolták a melltartójukat. Sokszor látott ilyet. Ez általában a vízben zajlott, de volt, hogy a teraszon. A lányok visítotak. Nem lehetett tudni, hogy azért, mert tetszik nekik a dolog, vagy pont azért, mert nem. Valószínű, hogy inkább az utóbbi. Karol azon gondolkodott, hogy vajon ezek a lányok direkt járnak-e olyan bugyiban, amely szalaggal vagy masnival van megkötve a csípőjükön. És nyakba kötött melltartóban. Hogy könnyebben ki lehessen kapcsolni. De lehet, hogy nem volt nekik másmilyen. Hisz' ez a hetvenes években volt, és mindenki tudja, hogy milyen volt akkor a helyzet, mit lehetett kapni.

Az egyik lány egyszer el is bögte magát, lehúzták a bugyiját, el is vették, és azzal labdáztak, a lány először egyikőtől a másikig úszott, próbálta elvenni tőlük a bugyit, miközben a kezével takarta az ölet, aztán végül meztelen fenékkal, sírva menekült ki a medencéből. Mielőtt berohant az öltözőbe, mindenki láthatta majdnem pucéran. Egyszer Karolról is le akarták húzni a gatyát, de ő védekezett, elmenekült, és a barátai is segítettek neki, ezután már mindig csoportosan jártak az uszodába.

Időnként, bár nagyon ritkán, más uszodákba is jártak, a Spójnia vagy a Warszawianka utcába. A férfi nem nagyon emlékszik ezekre, egyszerűen kiestek. Ő északról, Żoliborzból való, teljesen beszippantotta ez a kerület, csak akkor megy a város többi részébe, ha nagyon muszáj, ha el kell intéznie valamit, vagy találkoznia kell valakivel. Ha csak nem okvetlenül szükséges, jobb' szeret otthon maradni, mindent a lakhelyéhez közel intézni.

A nyolcvanas években a bemowói katonai uszodába járt. Valaki ismeretség révén szerzett neki bérletet. Egy lánnyal járt oda, aki éppen akkor érett nővé. A vizes fürdőruhán át jól lehetett látni a melleit, amelyeket máskor nem mutatott meg. A mellcsúcson ülő kis fekete körök átvilágítottak, átütöttek a vékony anyagon. Kevesen voltak az uszodában. Sokszor csak kettőjüké volt egy egész sáv. Először a felénél hagyták el egymást, aztán valahol máshol is, a lány jóval gyorsabban úszott nála, és a technikája is jobb volt. Régebben versenyszerűen úszott, indult is valami versenyeken. Hosszú haja volt, mindig hordott magával hajszárítót, Karolnak is kölcsönadta. Felváltva szárították a hajukat.

Aztán, amikor elkezdte az egyetemet, szétmentek a lánnyal, mert túl sok órája volt. Egy idősebb csajjal jött össze, aki nem szeretett úszni. Rossz emlékei voltak. Neki is lehúzták a bugyiját. Lehet, hogy éppen az Inflancka utcában. Egyszer említett valamit, de az nem volt túl sok. A lánynak kellemetlen volt a téma. Karol meg nem faggatta.

Az egyetem alatt visszatért az Inflanckára. Voltak ott szervezett órák, amelyeket elfogadtak testnevelésnek. Az úszómester egy apró, barna, balerina alkatú nő volt. Sajnos csak a keresztnévére emlékszik, Magdának hívták. Egész szép arca volt, pisze orra, és olyan alakja, mint egy tizenévesnek. Negyven körül lehetett, de mellette az összes egyetemista lány borzalmasnak tűnt, Karol el is utasította mindegyiket. A nő mindig csillogós cicanadrágban járt, amelyben jól látszott a fenéke és csodás lapos hasa. Állítólag egyedülálló volt, nem voltak gyerekei. Úszástechnikát oktatott nekik, megmutatta, hogy kell mozogjon mellúszás közben a lábuk. A csoport már a vízben volt, és felszegett fejfelé figyelte, ahogy a nő egy lábon állva vízszintesen hátrtolja a másik lábát, hogy meztelen lábfejjel bemutassa, hogyan tolják el maguktól a vizet. Aztán még egyszer. És még egyszer. Mint egy balett-táncos a nyújtón. Nem kizárt, hogy azelőtt táncolt. Szemeikkel követték a vállját és a combját, ahogy a fordulópontnál, amikor a vizet már eltolta, és hátulról kellett kezdeni a mozdulatot, kinyújtott lábbal mozdulatlanra merevedett; pillantásuk ott állt meg, ahol tökéletesen egyenes és kidolgozott lábai összeértek a testével. Óra után időnként megkért egy-egy diákot, hogy maradjon még egy kicsit. Egyéni órákat beszéltek meg délutánra vagy estére, hogy tökéletesítsék a technikát. A nőnek volt egy kis szobája az öltöző hátsó részében. A falon egy zöld bogáncsokkal díszített szőttes lógott. A párkányon kis páfrányok sorakoztak. Ha nagy meleg volt, kinyitotta a szellőzőt.

Egy alkalommal kivételesen sötét és sűrű volt a víz az Inflancka utcában. Nem is nagyon lehetett átlátni rajta. Bármennyire banális is hangzik, mintha levesben vagy kocsonyában úsztak volna. A hajtincseik úgy tapadtak a testükhöz, akár a hínár. Az úszómesternő tizenöt perc után megkérte őket, hogy jöjjenek ki a vízből. Elmondta, hogy gond van a szűrőkkel, rosszul szerelték be őket, és most fordítva dolgoznak, vagyis visszaengedik a vízbe az egész heti koszt. Utasították, hogy ne mondjon semmit. Az órákat rendszeren, es-

tig kell tartani. Ez volt a hivatalos rendelkezés. De nem tudtam nézni, hogy szenvednek, mondta. Elmarad az óra, vállalom a felelősséget. Önt arra kérem, hogy maradjon még egy kicsit, mutatott valakire, talán rám, mondja Karol, nem emlékszem. Ez nyolcvanhétben lehetett.

Aztán, úgy tíz év múlva, felépült az első és a mai napig egyetlen rendes uszoda Żoliborzban, a Potocka utcában. Onnantól kezdve nem is járt máshova, legfeljebb más városok és külföldi szállodák uszodáiba. Vagy a hegyekben lévő aquaparkokba.

Akkoriban közel lakott ehhez az új uszodához, a Gdańska utcában, egy sárga házban. Gyalog járt úszni. Annyi hosszt úszott, ahány éves volt, ez fél órájába tellett, aztán már csak pancsolt, vagy masszírozott. Szerette a mennyezetet, a hullámos fafelületet bámulni. Olyan volt, mint egy finn templomban. A tetőablakon át besütött a nap, visszaverődött a vízről, az üvegfalról, minden oldalról beragyogta a helyiséget. Délutánonként, amikor Karol járt az uszodába, kevesen voltak. Egyedül úszott egy sávban, néha volt csak egy-két ember mellette. A medencében mindig azon gondolkodott, ami aznap történt, feldolgozta, megoldásokat keresett. Egy copfba fonta össze a múltat és a jövőt, már ha ezt így el lehet képzelni.

Ha van az életének valami fordulópontja, az a Potocka utcához köthető. Ott történt az új, tiszta uszodában, ahova délutánonként járt, gyalog. Megszületett a lánya. Minden szép és jó volt. Vissza akart térni ehhez a pillanathoz, fel akarta eleveníteni, bekeretezni, akár egy képet.

Aztán valahogy elromlott minden, mondja. Żoliborzot teljesen elzárták a világtól, megkezdődött a metróépítés, a Słowacki utcából egy nagy gödör lett. A szülei nyugdíjba mentek, belvárosi lakásukat meg egy hegyi házikóra cserélték. Elköltöztek. Évente kétszer találkoztak, nyáron és karácsonykor. Karol a Wilson tér mögött lakott, második feleségével és apósával, a nő szüleinek lakásában. Natalka az első feleségével maradt, a régi lakásban, a Gdańskán. Az új feleség képtelen volt teherbe esni. Nem menne bele az ilyen személyes ügyekbe, mondja, talán nem feltétlenül szükséges. A pszichológus bólint.

A lánya közel állt hozzá, hetente egyszer ő hozta el az óvodából, és vitte a kézműves foglalkozásra a Sokolnicki művházba. Amióta iskolás volt, folyamatosan próbált vele elutazni valahova, de általában nem sikerült. Pont, mikor már megtervezték az utat, közbejött valami sürgős. Az új munkája sokkal több idejét vette el, mint bármelyik előző, bizonyítania kellett, mindenki azt várta, hogy hibázzon, és elfoglalhassa az ő helyét. Áskálódtak. Az új felesége féltékeny volt, amikor a gyerekkel időzött. Eleinte még meghívta a kislányt teázni, de Natalka nem szerette a nőt, és ezt nyíltan ki is mutatta. Egyszer még le is *büdösribancozta*. Úgy látszik, nagy hatással voltak rá az anyja szavai. Végül felhagytak a kísérletezéssel, és máshol találkoztak. Moziba vagy színházba mentek, fagyiztak, piznáztak. Beszélgettek. Natalia nem szerette az uszodát, és ott amúgy sem lehetett volna beszélgetni. Túl zajos volt.

Egyedül járt a Potockára. Miután elköltözött, néhányszor gyalog is kipróbálta az utat, először fölfelé ment, a Cieszkowski utcai Városi Hivatal mellett, aztán végig a főnti ösvényen, majd a régi Lelewele utcánál ment le a Potockára, de mindez annyira sok idő volt, hogy inkább felhagyott vele. Úszás után fáradt volt, nem akart ennyit gyalogolni. Autóval kezdett járni, egyből munka után ment. Egyre később ért oda, szinte már este volt, főleg olyankor, amikor túlórázni kellett, ritkán ért oda napsütésben. A neonok fényében úszott. Egyre többet, már több mint egy kilométert, mivel az alapelv még mindig élt: egy életév – egy hossz.

Az uszoda kezdett tönkremenni, szétesni. Egyre sűrűbben lehetett törött csempét, nem működő zuhanyt látni. A piszoárok eldugultak, állt bennük a vizelet. Mindene viszkedett úszás után, otthon újra le kellett zuhanyoznia. A kerületben az a hír járta, hogy a víz hemzseg a baktériumoktól. Egyszer valami ellenőrzés miatt be is zárták, amely során – ahogy azt az újságokból megtudta – bizonyos szabálytalanságokra derült fény. De Karol nem akart máshova menni. Ő idevalósi volt, itt volt az uszodája. Meg ideje se volt arra, hogy

átverekedje magát a dugókon. Bemowóba például háromnegyed óra lett volna az út, egy irányban. Bár, állítólag, nagyon jó uszoda volt a régi reptér közepén, a hátsó részben, egy ismerőse múltkor agyondicsérte. De neki ez túl messze volt. Éppen eleget utazott nap mint nap, a munkahelyére, Mokotówba, és onnan haza. Az Inflanckára meg nem akart menni.

A metró, amelynek elkészültére mindenki várt, végül kész lett, de ez nem a végét, hanem a kezdetét jelentette a problémáknak. A Wilson tér volt az egyik végállomás. Valaki sajnálta a pénzt a földalatti parkolóházra, amelyet pedig állítólag már kiástak, csak a berendezésére már nem futotta. A környező utcák parkolókká váltak. Mindenütt autók álltak, az emberek ott rakták le őket, ahol éppen sikerült, és rohantak a metróhoz. Valami északiak, Łomiankiból, Prágáról vagy Wolából. Betörték az idegenek, a barbárok. Még hozzájuk, a Feliński utcába is, ami azért odébb volt a tértől. Sokszor úgy elálltak Karol kijáróját, hogy nem tudott a saját autójával menni, taxit kellett hívnia. Nem segítettek sem a táblák, sem a feliratok. Kihívta a polgárőrséget, azok büntettek, aztán valaki más parkolt oda. A polgárőrök már ismerték, fűjtattak, amikor telefonált, értésére adták, hogy mit gondolnak, hogy állandóan csinálja a cirkuszt. Időnként ordítozott is. Kénytelenek voltak kimenni, de húzták-halasztották a dolgot, sokszor meg sem tudta őket várni, mert mégiscsak időre járt dolgozni.

Egyre többen jártak a Potockára, nem lehetett tudni, hogy honnan kerültek oda. Az igazgatóság új bérletes csoportokat fogadott, akik valami cégektől jöttek. Mutogatták a benefit kártyáikat, felírták a nevüket a pénztár melletti lapra. Néha az összes sáv foglalt volt, a normális embereknek, a kerület lakosainak, mint amilyen ő is volt, nem jutott hely. Megegett, hogy lógó orral kellett távoznia. A kijelző az öltöző fölött mutatta, hogy hányan vannak a medencében és a szaunában. Volt, hogy százan is voltak, vagy még többen. Ilyenkor a pénztárnál több mint tíz méter hosszú sor kígyózott. Nem volt üres szekrény. Legalább fél órát kellett sorban állni, ha nem többet.

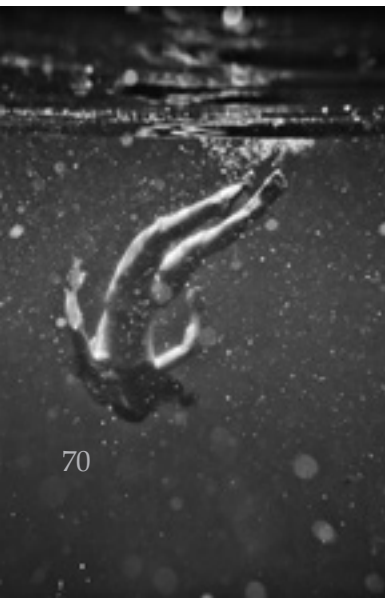
A feleségével is egyre rosszabbul mentek a dolgok. A meddőségi klinikákon tett látogatások eléggé korlátozták a beszélgetéseik témáját. Karol tovább maradt a munkahelyén, hogy ne kellejen az asszony szövegelését hallgatnia, onnan meg egyből az uszodába ment, hogy valamivel jobb formában érjen haza. Aztán ivott valamit, és lefeküdt aludni.

Szerencsére idővel újabb metróállomások épültek, az emberek Młocinében szálltak föl, Żoliborzban lazult a helyzet. Akkoriban heti háromszor járt úszni. Negyvenöt percig tempózott oda-vissza. A kis vízbe, ahol a masszázs meg a jacuzzi is volt, nem járt. Az zsúfolt volt. Az öregek tornáztak, a gyerekek labdáztak, a kivarrt állatok meg az agyonszoláriumozott csajjaikat taperálták. A mélyvízben úszott, aztán kijött. Igyekezett nem figyelni arra, ami körülötte zajlott.

Két vagy három évvel azután, hogy elindult a metró, meghalt a szomszédjuk, Jasiński bácsi. Már jócskán a nyolcvanas éveit taposta. Minden délelőtt felvette az öltönyét, és a zakója hajtókájára tűzte a kitüntetéseit. Kalap, kabát, hidegben pedig ernyőt is vitt, mint egy szűzlány. Sétálni indult – körbejárta a kerületet. Mindig egy kicsit más útvonalon ment. Állítólag a Citadellához járkált vagy a Vígszínházhoz. De lehet, hogy a Gyümölcsösbe. Napi egy óra séta. Tipegés, egyik láb a másik után, közte pedig az ernyő hegyének a koppanása.

Időnként beszélgettek. Jasiński nézte őt azokkal a vörös, könnyes szemével, és valószínűleg a szájmozgásából próbálta dekódolni, hogy mit mond. Igazából két monológ zajlott egyszerre, mivel Jasiński nem nagyon hallott, hiába volt hallókészüléke, amit mindig a beszélő felé fordított. Állítólag a háború miatt, a feje mellett robbant fel egy gránát. Karol második feleségének, Agnieszkának az apja barátkozott össze vele, mint azelőtt az ő apja. Együtt dámáztak. Az idő múlásával egyre kevésbé számított a korkülönbség. Mindketten özvegyek voltak. Jasiński gyerekei külföldön éltek. Miután meghalt, gyorsan eladták az ikerház ráeső részét, állítólag elég jó áron.

Két évig tartott a felújítás. Ebből egy évig csak fúrtak, kovácsoltak, szétverték a falakat. Nem tudni, ki adott erre engedélyt. Biztos megvesztegettek valakit. A csupasz falig levertek mindent,

aztán bent tologatták a falakat, kint meg hozzáragasztottak, hozzáépítettek mindenfélét. A ház keresztben és hosszában is gyarapodott. Az ikerház már nem volt arányos. Nem is volt már iker. Az egyik fele nagy volt, a másik kicsi. És ráadásul az a pasztell homlokzat, amelyet ez az utca még nem pipált. A tető megint más színű volt. Díszes, kovácsoltvas balusztrád. Magas fal. Teljesen más volt, mint körülötte bármi. Az új tulajdonos láthatólag meg akarta mutatni a környezetének, hogy magasról tesz rá. Csak ő van, a háza, körülötte meg semmi. Mintha a mezőn építkezne. Megmutatta, hogy van pénze, amelyet gyorsan keresett, ehhez kétség sem fért.

A felújítás alatt, amikor már látható volt, hogy mi készül, Selznik felajánlotta, hogy adják el az ő részüket is, és vegyenek két külön lakást, de az apósa hallani sem akart erről. A nagyszülei építették ezt a házat, amikor az apja még csecsemő volt, a háború előtt néhány évvel. A szülők gyászmiséit is a közeli Kostki templomban tartották. Ő is itt lakott születése óta, itt is akar meghalni. Ha muszáj lenne, eladná a házat, de egyelőre nem kell. Helyük van elég. Agnieszka egyke volt, nem kell osztozni a házon. Ő az emeletre költözik, Karolék meg lentre. Nincsenek útban egymásnak, mondta.

Ez igaz is volt. Néha napokig nem látták egymást. Az öreg a padláson ült, a hintaszékben, olvasgatott, pipázott. Nagy ritkán lement valamiért a konyhába, de mindig máskor, mint ők. Nyugdíjasként volt egy negyed állása az intézetben, így hetente egyszer elment otthonról, ezen kívül viszont nem nagyon mászkált be a városba. Agnieszka is ellenezte a költözést. Elég ingerlékeny volt, éppen a második *in vitro* próbálkozásuk zajlott, a fal túloldalán meg itt ez a felújítás.

A szomszédok tavasszal, húsvét után költöztek be. Áthívták teázni Karolékát, csokoládét hoztak nekik. Barátkozni akartak, vagy mi? Volt három lármás gyerekük. A kisfiú gördeszkázni tanult, az autóbejáró gránitkockáin kopogtatta a kerekeket, aztán, ahogy az ugratást gyakorolta, a deszka nagy robajjal zuhant a földre. Az egyik kislány zongorázott, a másik meg hegedült. Hetente nyírták a gypeszönyeget, általában szombaton. Vasárnaponként a hátsó kertben grilleztek, amelyet csak egy alacsony kerítés választott el Selznikék kertjétől. Magasra szállt a füst. Agnieszka becsukta a keleti ablakot, de ez sem segített. A sült hús illata átjárta az egész házat, minden apró résen bekúszott, még az utcafront felől is. A tévé is szólt, amelyet azok a kert kellős közepére, a csíkos napernyő alá állítottak.

Bemagyarozták maguknak, hogy a szomszéd egész héten keményen dolgozik, és hétvége muszáj pihennie, regenerálódnia. Néha a színes labdák egyike is átrepült hozzájuk, a kertjükben landolt, tönkretette a virágokat. Amikor több ember jött a szomszédék grillpartijára, Karolék autóba ültek, és kimentek Kampinosba vagy Powsinóba.

Az uszodák, igen, az uszodákról kell beszélnie. Hát persze. Mielőtt az a bizonyos dolog történt, azelőtt is az uszodában volt. Egy évvel azután, hogy azok beköltöztek. Gyermeknapon. Repülőjegyet vett Natalkának és magának Lanzarotéba, szeptemberre. Megfogadta, hogy ezúttal el is mennek, különben nem tudja, mi lesz.

A szomszéd aznap egy trambulint szerelt föl a kertjébe. Tízegynéhány gyerek jött a zsúrra. Mindenki boldog volt! Lufik, hangos zene. És a trambulin. A gyerekek szünet nélkül ugráltak, egyik a másik után, aztán kezdődött előlről.

Agnieszka feküdt, éppen a harmadik *in vitro* után volt, utasították, hogy feküdjék, eddig biztos azért nem sikerült, mert túl sokat mozgott. Az volt az érzésük, hogy a trambulintól remeg az egész ház, a gyerekek kiabálása és visítása áthatolt a falon. Úgy rázkódott az egész épület, akár egy régi rugós matrac.

Karol előrement, becsöngetett, hogy nem tudnák-e abbahagyni az ugrálást, hogy ez nem cirkusz vagy nyilvános játszótér, meg hogy túl hangosak.

Meglehet, hogy udvariatlan volt. *Hagyni kell ugrálni a gyerekeket*, mondta a szomszéd, *azért gyerekek*. Párszor még elismételte, nem volt nehéz megjegyezni ezt a mondatot. *Egy gyerekzsúr miatt nem jön ki a polgárórség*, mondta az apósa. Évente egyszer van gyereknap, az összes többi napon iskolába meg óvodába járnak, na jó, meg néha van szünidő, nyugtatgatta. Agnieszka fülhallgatót tett a fejére, és elsötétítette a hálószoba ablakát, mert az ugráló gyerekek feje pont az ablakpárkány magasságában jelent meg, mintha mindjárt be-repülnének a szobába, mint a labdák.

Elment az uszodába, hogy kimossa magából ezt az egészet. Fél órát állt sorban. A számok a kijelzőn teljesen irreálisnak tűntek. Aztán egy pillanatra megállt az emberekkel teli négyzet fölött. Mint a heringek. Az összes sáv dugig volt, mindegyikben legalább tíz, vagy még több ember úszott, sőt biztos bele is vizeltek. Úgy tűnt, mintha a hármásban valamivel kevesebb lenne a fej. Amikor a víz alatt úszott, valaki hátba rúgta. Biztos nem direkt. Igyekezett nem figyelni, nem megfordulni. Néhányszor kikerülte a kamasz fiúkat, akik keresztbe úsztak. Lement a víz alá, alulról kerülte meg őket. A pálya felénél egy nő a műanyag sávelválasztóba kapaszkodva pihent, elállva ezzel a férfi útját. Szemből meg nagyon erőlködött valaki, hogy pillangóban ússzon, borzasztóan fröcskölt. Mit képzel az ilyen, a pálya közepén úszik, és összevissza fröcsköl mindenkit. Én, én, én!

Megpróbált kettesben lenni a vízzel. Lemerült a víz alá, és ott úszott, de valahogy mindig úgy alakult, hogy amikor följött, és kinyitotta a száját, hogy levegőt vegyen, valaki kézzel vagy lábbal éppen fröcskölt, csapkodta a vizet. Másodpercenként nyelt a vízből, fuldoklott, kiesett a ritmusból.

Hogy lehet, hogy korábban nem vette észre, mi változott meg? És mikor? Tíz év alatt, vagy a metró miatt? Egy szép napon majd nem fog bejutni az uszodába, az emberek meg fejtől-lábtól lesznek, mint egy kínai strandon. Megállt a pálya végében, próbálta visszazseregni az egyensúlyát, normalizálni a légzését. Nézegetni kezdte az úszókat.

Dühösen ugráltak a vízbe, mintha az bűnös lenne valamiért. Mintha az lenne a felelős életük vereségeiért, a stresszéért, azért, hogy nem jó helyre születtek, hogy fáradtság munkával kell pénzt keresniük. Meg akarták büntetni, le akarták győzni? Kalimpáló lábaikkal olyan szökőkutakat képeztek, akár a gőzhajók. A stílusuk: görcsösen hátracsapnak a karjukkal, és szétfröcskölik maguk mögött a vizet. Mint a szovjet katonák kézmozdulata, akik ahhoz lendítik a karjukat, hogy nagy ívben a hátuk mögé hajítsanak egy gránátot. Mindenkit összefröcskölnek. *Urrrá, vpieriod, vádá, zá mnoj, dáváj!*

De nem is erről volt szó, szerette volna kioktatni őket, a kéznek meg kell ragadnia a vizet, aztán az embernek maga alá meg a víz alá kell húzni a kezét, hogy aztán a teste mellett visszahozza, és finoman előrenyújtsa. Nem pedig összevissza fröcskölni. Nem cséphadaró ez, elvtársak! Ki tanította ezt nekik, miért hiszik azt, hogy ez a szánalmas, kétségbeesett, paraszti stílus, ez a gyorsulás? Megpróbál együtt érezni velük, elképzelni, hogy milyen nehéz munkájuk lehet, hiszen ő is egy ilyen emberállományt igazgat, ilyen embereket alkalmaz, vagy nem, a felvételi beszélgetéseken rengeteg hasonlót lát, öltönyben, kereskedelmi képviselők, alsóvezetők, akiknek alacsony a fizetése, viszont az eredmények függvényében magas jutalékot kapnak, leverték az egész napos telefonálgatástól vagy találkozóktól, amelyeknek semmi gyümölcse nincs, akiket semmibe vesznek az egy lépcsőfokkal följebb állók, akiket viszont a még följebb lévők, az olyanok, mint ő néznek levegőnek. Akik fölött szintén áll valaki. Megértette őket: a vízben akarják kimosni magukból az egész napot, az, hogy teljes erejükből csapkodják, a feszültséglevezetés egy módja. Ezért nem figyeltek semmire sem maguk körül, csak úsztak előre, mint a torpedók, nem számít, ha összeütköznek. Vajon tényleg más volt, mint ők?

Legalábbis másnak tartotta magát. Idevalósi volt, kerületi fickó, úgy érezte, hogy több joga van ehhez a helyhez. Nem fröcskölt. Csöndben indult el, egyforma, precíz mozdulatokkal, alulról vagy oldalról kerülte ki a többieket. A többség másképp úszott. Ő kivétel volt, egy kihalóban lévő fajta.

Időnként, amikor látta, hogy valaki egyenesen felé tart, és frontális ütközés lesz a vége, ő is ész nélkül csapkodni kezdte a vizet, mint ezek a lókupecsek, vagy széles vállú bikák. Amikor észrevették, sávot váltottak, elálltak az útjából. De igazából ez az ő veresége volt, stílust váltott, alkalmazkodott, olyanná vált, mint a többiek. Pedig nem akart. De ahhoz, hogy elijessze a fröcskölöket, neki is fröcskölni kellett, meg kellett feszülnie. Muszáj volt. Változni kell a túléléshez. Meg kell vadulni.

Kijött a vízből. Lezuhanyozott. Felöltözött. Megszárította a haját. Megértette. Itt már nem volt számára hely. Ez már nem az ő uszodája volt, hanem az övéké. Ezeké a *delfineké, én-én-éneké*. Egyszer majd megtanulnak úszni, na de mikor lesz az? Amikor ezek megtanulják, jönnek mások, aztán megint mások.

Szerette volna egy kínai nagyfalloal, palánkokkal vagy villanypásztorral körbevenni a kerületet, elzárni az idegének elől, megtiltani nekik, hogy betegyék a lábukat, kirekeszteni őket. De tudta, hogy ez lehetetlen.

Eszébe jutott, amit néhány hete a controlling osztály frissen felvett dolgozóinak mondott, akik egész Lengyelországból érkeztek a fővárosba. Üdvözljük Önöket, mondta. Varsó mindenki előtt nyitva áll. Itt senki nem néz ki senkit. A származásért nem jár se piros, se fekete pont. Itt azt mondják: mutasd meg, mire vagy képes. És hogy nem lesz könnyű. Be kell illeszkedni. Rengetegen jönnek ide, de csak a legjobbak maradhatnak, a legszorgalmasabbak, meg a vállalkozók. Akiknek a legjobb ötleteik vannak. A legerősebbek. Csak az ilyenek tudnak itt gyökeret eresztetni. A többi kihullik, és hazamegy. Így megy ez. Mindig is így ment. Varsó ma üdvözlí Önöket, kapnak egy esélyt. De lehet, hogy holnap már búcsúzik is. Itt minden csak Önökön múlik.

És milyen beszédet intézne azokhoz, akik itt születtek, vagy akár saját magához? Senkinek se jár kedvezményes tarifa, mondaná. Összeszorított foggal, a szabályok szerint kell játszani, harcolni kell a pozícióért és a területért. Vagy lehet hallgatni, elhatárolódni, izolálódni. Bezárkózni valami gödörbe, a baráti vagy családi körbe. Esetleg itt lehet hagyni a várost.

Úgy érzi, hogy megértette, hogy megbékélt a helyzettel. Úgy dönt, hogy elmegy mozi-
ba, hogy ne kelljen semmit éreznie, a legjobb lesz valami lövöldözős, leginkább amerikai.

A Wilson térnél nincs parkolóhely, mindenütt autók vagy póznák vannak. Otthon rakja le a kocsit, gyalog megy, a film után meg rögtön haza, megvacsorázik, és nekiáll dolgozni. A trambulín szerencsére már üres. A gyerekek elmentek aludni.

Június másodika van, reggel, Karol munkába igyekszik. Délben előadást kell tartania. Az elbocsátásokra vonatkozó részletes tervet kell bemutatnia, amely a hét gyárból kettőt érint. Embereket rúg ki, még mielőtt őt rúgják ki. Azért, hogy őt ne rúgják ki. Azt teszi, amit parancsolnak neki. Ezért tud fennmaradni. Nagyobb mértékű elbocsátást tervezett, mint amekkorára szükség volt. A maga módján próbál életben maradni. Jó pár tárat ki-
lőtt. Egy egész sor lövedéket.

Bár kerülő, de mégis a Wilson térre hajt, aztán a Krasinski úton át a Visztula országútra. A Zajaczka és a Krajewski utcákon keresztül hosszabb lenne, azok mindig bedugulnak.

Még egy vízzel kapcsolatos visszatérő álma van. Egyedül úszik egy üres tóban, át akarja úszni. A túlsó part messze van, csak két zöld vonalat lát, egy világosabbat, ez a nádas, és egy sötétebbet, amely az erdő. Felettük meg ott van az ég. A víz tükörsima, semmi sem zavarja. Minél messzebbre akar úszni, nem akar visszafordulni. A nap lemenőben van, pont a szemébe süt.

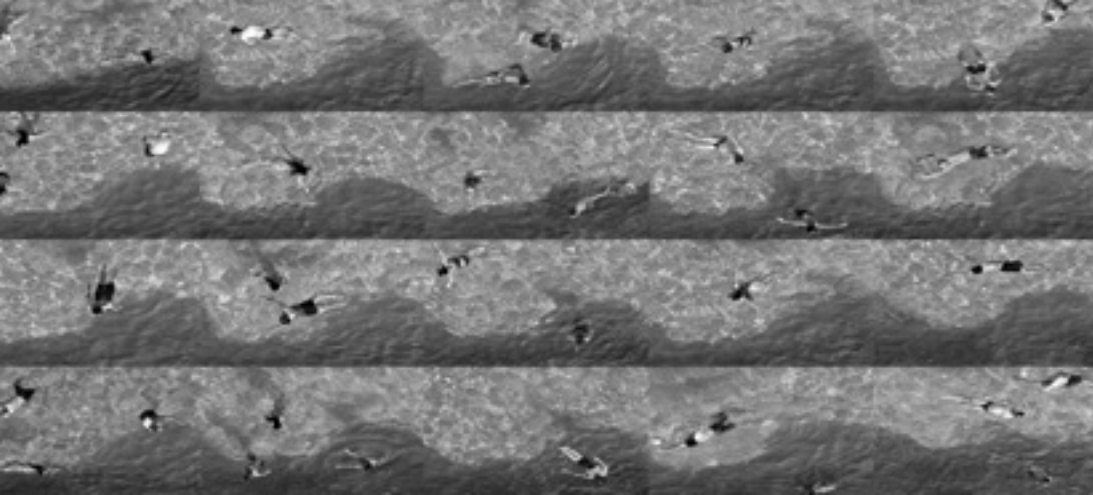
Lehet, hogy el kellene költöznie, mondjuk a Mazúri tavakhoz, víz mellett kéne laknia, jegyzi meg. De nem, ő idevalósi, teszi hozzá némi gondolkodás után, ez az ő városa, bármi is történjék, itt fog élni.

A Gdański híd a Visztula országúton, a központ felé. A híd alatt, a Citadella végénél kezdődik a jobbra kanyarodó sáv, amelyen jóval gyorsabban lehet eljutni az Részvény Eszközalapig. Sokan mennek ebben a sávban, gyorsan elmennek a végéig, hogy aztán az utolsó pillanatban, még a lámpa előtt, visszamenjenek abba, amelyik egyenesen megy tovább. Vagánykodnak, álljanak csak a lúzerek a dugóban. Mit érdeklik őket a lúzerek. Nekik sietni kell, muszáj. Én, én, én! Ők a létükért küzdenek, ha elkésnek, kirúgják őket, aztán úgy mehetnek haza, mint a vert hadsereg.

Karol nem engedi be őket, úgy viselkedik, mint sokan mások, a Sanguski lehajtó előtt alig tart követési távolságot, nem engedi, hogy behajtsanak. De ezek mindig találhatnak egy szerencsétlent, vagy egy maguk fajtát. Vagy valakit, aki nem nézett a tükörbe, és azt hiszi, hogy csak úgy a semmiből teremték ott, Zakroczymska vagy Wenedów felől.

Ezerszer kibírta már, rendesen megy, a saját szabályainak és saját magának megfelelően. De ez az ezeregyedik alkalom már sok.

Meglát egy nagy, fekete, külföldi rendszámú autót, amely neki akar menni, egyfolytában belé próbál hajtani. Jó párszor próbálkozik, furakodik. Nem engedi be. Hova, te bunkó? A másik arca eltorzul mérgében. Nagyon hasonlít Karol új szomszédjára. Dühödten rázza az öklét. Aztán gyorsít, és pont a lámpa előtt, már a csíkokkal felfestett részen, egy kis autó előtt, amely úgy megrettent, hogy visszatolatott, áthajt abba a sávba. Még éppen elkapja a sárga végét. Az előírászerűen közlekedőknek már piros. Stop.

Karolból feltör valami. Lila köd borítja el az agyát. Kihúzódik jobbra, átmegy a kanyarodó sávba, amely éppen üres. Visszafordul. A szembe sávban megy, tövig nyomja a gázt, dudál, és egyenesen odatart, ahol a bunkók jönnek ki a híd alól. Szembe megy velük. Most végre rendet csinál. Szétlövi, likvidálja őket. Megfékezi az emberek és autók beáramlását a városba. Gátat szab neki. Legalább észak felől abbamarad a népvándorlás.

A normálisnál harminckétszer gyorsabban pörög a film az üres tóról. Egyedül ússza át. A túlpárt messze van. Csak nap nincs, a háta mögött, jobbról süt. Olyan messzire akar úszni, amennyire csak bír, nem akar visszafordulni, a túlparton akar maradni. Lehet, hogy a Mazúri tavakhoz kéne költöznie?

Másodpercekig, villanásokig tart az egész. Az autók oldalra húzódnak, a legtöbb jobbra, a biciklisávba. Valaki neki megy egy oszlopnak. Egy másik balra menekül, be akarják engedni, de nem fékez, összeütköznek, kezdődik a karambol, az autók egymásba futnak, valahol messze, hátul, a híd előtt egy fehér furgon hirtelen meg akar fordulni, de felborul, a platóról narancsok esnek le, és az Óváros felé gurulnak, mindjárt meg is látják őket.

Karol nem ütközik össze senkivel. A tenger szétválík. Csak a híd előtt, Wenedów után fékez, és keresztbe állítja az autót, mint egy barikádot. Senki sem jöhet be ebbe a sávba.

Kiszáll, a művét csodálja. Öklét észak felé rázza, ahonnan az előbb még széles folyamokban hömpölyögtek az autók. Most óriási dugó van, villognak a narancssárga vészvillogók. Visítanak a riasztók meg a dudák. Katasztrófa. Ha lenne egy nagy seprűje, az összes kocsit a folyóba söpörné, hogy a sodrás a tengerbe vigye, vagy a Visztula elnyelje őket.

Ezt sajnos nem lehet. De most már legalább nem jönnek be. *No pasaran!* Vissza. Haza. Túl sokan vagytok. Nem fértek el. Nincs már szabad szekrénykulcs. A helyek száma korlátozott. Takarodó! Kivágni, kibaszni őket az uszodából!

A rendőrségi pszichológus karon ragadja, visszatartja. Jól van, jól van. Nyugodjon meg, Selznik úr. Mára elég lesz ennyi.

A rendőrautóban nyugalom honol, megmutatja az iratait, válaszol a kérdésekre. A rácsos ablakon át figyel, hogy füstölnek az út mentén a törött kocsik, és hogy az embertömeg, amelyet az előbb még meg akart állítani, hogy kezd újra a város felé áramlani. ■ ■ ■

Németh Orsolya fordítása

Marek Kochan (1969): próza- és drámaíró, újságírást tanít a Varsói Egyetemen. Első regénye, a *Franquizea* 1996-ban jelent meg, ez hozta meg neki az ismertséget és az olvasók szimpátiáját. Elbeszélések, regények és színházi darabok szerzője, *Argo* című drámáját a heidelbergi Nemzetközi Színházi Fesztiválon is díjazták. A jelen elbeszélése alapján készült filmet ősszel mutatták be Lengyelországban.

Németh Orsolya: polonista, műfordító, a *Szláv TeXtus* főszerkesztője.